

Vēstule godprātīgam jautātājam par kristiešu teoloģisko spriedumu pēc Induļa Paiča jaunākās grāmatas *Brīnumu darišanas pamati: Jēzus zīmes Jāņa evaņģēlijā* (R.: Zvaigzne ABC, 2025, 207 lpp.) izlasīšanas

Godājamo Gotlīb!

Jau kādu laiku nebijām sazinājušies, tāpēc ļoti priecājos par Tavu vēstuli, atsūtīto grāmatu un ar to saistīto *uzdevumu*. Priecājamies, kā Tu, sieva un bērniņi baudāt vasaru tepat Dzimtenē, jo tā mānija obligāti kaut kur braukt, arī manējiem laikam vairs nerezonē. Tā sakot, *skaista mana Tēvu zeme ...* Bet tas jau ir citas sarunas iemesls, kad ar Dieva palīgi varēsīm saskrieties.

Par *uzdevumu*. Tu savai vēstulei esi pievienojis jaunāko Latvijas intelektuālā sabiedrībā gana labi pazīstamā un pieprasītā domātāja un dažādu audio un video satura radītāja Induļa Paiča grāmatu *Brīnumu darišanas pamati: Jēzus zīmes Jāņa evaņģēlijā* un jautā manu viedokli par to.

Tā kā šīs grāmatas autoru personīgi man ir bijis tas gods pazīt jau teju trīs dekādes – reiz bijām kursa biedri Luterā akadēmijā un LU Teoloģijas fakultātē, esmu laiku pa laikam palasījis viņa rakstus, grāmatas un intervijas, esmu paklausījies viņa audio un video uzstāšanās (vienu, starp citu, par šo grāmatu šopavasār) –, tad ceru, ka viņa teoloģisko darbību pazīstu gana labi, lai daudz maz argumentēti izteiktos. Bet, protams, arvien paliek telpa diskusijai. Jau te varu piebilst, ka, vispirms, ne jau man spriest par kāda kristīgās ticības patiesumu, bet Induļa Paiča pēdējo dekāžu darbos, kontekstā lasot, neesmu atradis Kristus pasludinājumu, kā tas ir atrodams Bībelē. Bet, ārpus tā, autors var būt pārdomas un diskusiju raisošs. Tā kā, būs interesanti.

Pirms sava viedokļa vēlējos ieskicēt, kādu vēl nozīmīgu lietu. Pēc būtības, Tu jautā *teoloģisku spriedumu*, un tas prasa ņemt vērā vairākus aspektus, nepieciešamus apskatīt pirms pieķeros pašai grāmatai. Rezultātā sanāks tāds kā pārskata modelis pieejai arī citām grāmatām (un ne tikai), lai tiktu skaidrībā par kādām pamatlietām. Līdz ar to savu argumentu dalīju trijās daļās – apsvērumi pirms teoloģiska sprieduma, īss ieskats pašā grāmatā un manas pārdomas.

0. Sagatavošanās teoloģiskam spriedumam

Pie manis minētajiem aspektiem pieder ar teoloģisku spriedumu saistīta bīstamība un pašā sprieduma pamatinstrumenti. Tā kā apskatāmā grāmata ir par brīnumiem Bībelē, tad pievienoju īsu, uz manis piedāvātā rīka balstītu ieskatu.

0.1. Teoloģiska vērtējuma bīstamība

Vēlme veikt teoloģisku spriedumu, bez kā nevaram iztikt šajā grēka pasaulē, kurā viegli pieejamas grāmatas (un ne tikai), kas kaut risina kristīgus tematus un izmanto kristiešiem pazīstamu terminoloģiju tomēr *var nebūt kristīgas*, par konkrētu grāmatu (un ne tikai), sevī ietver vismaz divas ievērojamas bīstamības.

Pirmā bīstamība ir sajaukt *ne kristīgas* grāmatas ar *kristīgām*. Kristus Baznīca ir tik ļoti plaša, ka var nemaz nepamanīt pašā vērtētāja – savu konfesiju (baznīcu, draudzi, utt.) pārlieku dedzīgi pārstāvoša kristieša – kļūdu, kaut ko uzskatīt par nekristīgu, kaut pēc tiesas un taisnības, tas ir kristīgs. Kļūda nespējā nošķirt ekumēniskus no nekristīgiem jautājumiem viegli ved pie citu kristiešu tiesāšanas. Tā nu pati tiesāšana ticības dēļ ir ļoti strīdīgs jautājums, bet vēl vairāk strīdīgi (pat noraidāmi), ir vienam kristietim tiesāt otru, tikai tāpēc, ka tas otrs nav kristietis *pēc* pirmā *ģimja un līdzības*. Te ir izšķiroši, ka neviens kristietis nav ai-

cināts padarīt citus kristiešus atbilstīgus *savai* kristietībai, bet pasauli darīt par Kristus mācekļiem, kristīt un mācīt turēt Kristus vēsti (sal. Mt 28:18–20). Šāds uzdevums un misija ir krietni plašāki par katra atsevišķa kristieša vai ievērojama lieluma kristiešu kopienu spriedumu.

Šai gana bieži vērojamai bīstamībai seko vairākos virzienos, pat tādā kā piramīdā zīmējama otra. Vienā tās apakšējā stūrī ievietošu patiesi kaitīgo un nosodāmo farizejiskumu. Kamēr otrā komfortabli atrodama farizejiskumam pretējā galējība – izvairīšanās no jebkāda sprieduma, mūsdienu kristiešiem bieži piemītoša kaite. Un piramīdas augšā ir fakts, ka spriedošajam indivīdam – kristietim pašam ir šāda kaite, jo “katra cilvēka dabā jau slēpjas akls un paštaisns farizejs”.¹

Tā nu, kristietis ir *šaurā bezizejā*. Teoloģiski spriest, tiesāt vajag, ne tikai paša, bet arī citu dēļ (sal., Mt 18:15–18, Ech 3:16–27, 33:1–9). Bet ar šādu spriedumu viņš var pamatoti likties augstprātīgs un [nepamatoti] tiesājošs, jā – farizejisks. No šī strupceļa ir tikai viena izeja. Spriest, kad vajag, un apzināties šī sprieduma iespējamo farizejiskumu; un kaut nedaudz mazināt iespējamo ļaunumu, atceroties paša farizejiskumu, to nožēlot (ar grēka uzrādīšanu iet uz grēkatziņu, Rm 2:1–4, 14:10–12) un palauties uz Dieva žēlastību Kristū – Pestītājā, kurš vienīgais var ievest mūžīgajā dzīvē šeit un Pastarajā tiesā (vai nāves brīdī, lai arī kas pienāk ātrāk). Tieši šādas dilemmas dēļ, Baznīca, kas arvien, mācības skaidrību meklējot, ir teoloģiski spriedusi, reizēm ir trāpījusi vienā no minētajām problēmām, reizēm otrā, un vienīgais iemesls, kāpēc viņa pastāv, viņa arvien nožēlo grēkus un meklē Kristus žēlastību. Pie šāda modeļa tad arī pieturēšos, kas nepareizs, piedod.

¹ Karls F.V. Valters, *Bauslība un Evaņģēlijs* (R.: Augsburgas institūts, 2000), 400. lpp. Šie vārdi izriet no izpratnes par to, ka cilvēks ir grēcinieks (sk., Rm 3:23, u.c.).

0.2. Teoloģiskā sprieduma pamatrīki

Atšķirība starp kristīgo un nekristīgo var būt uzskatāma, bet var būt pamanāma tikai ar eksperta *palielināmo stiklu*. Līdz ar to nākas runāt par speciālistu līmeni un vienkāršam baznīcēnam pieejamiem rīkiem. Ar/par pēdējo, manuprāt, svarīgāko, sāksu un pie tā arī vēlos pakavēties.

Teoloģiskais spriedums, to ļoti reducējot, sākas ar trim jautājumiem – par Trīsvienīgo Dievu, cilvēku kā grēcinieku un Jēzus Kristus personu un darbu. Šo lietu konstatācijai ticīgajiem visparocīgāk ir izmantot ticības apliecības un grēksūdzi. Tāpēc šīs ir misijas, katehēzes jeb iesvētību mācībām primārās zināšanas, kuras jau kā pilnvērtīgs baznīcēns ticīgais uztur dievkalpojumā, sarunās ar pieredzējušākiem kristiešiem (krustvecākiem) vai mācītājiem. Un, ja nav iespējas vai pat tik vien kā vēlmes iet tālāk, pie šī minimuma godprātīgi turoties, var pietikt skaidrības ikdienā, jau sarežģītākus – teoloģiski padzilinātus – gadījumus atstājot zinātājiem (mācītājiem, utt.). Tie tad arī būs tie teoloģiskā sprieduma pamatinstrumenti.

Vispirms, ticības apliecība; šoreiz, viena no visplašāk izplatītajām – vēsturiskā Nīkajas (Konstantinopoles, NTA) ticības apliecība²

Mēs ticam uz vienu Dievu, Tēvu, Visuvaldītāju, debess un zemes, visa redzamā un neredzamā Radītāju.

Un uz vienu Kungu Jēzu Kristu, – Dieva vienīgo Dēlu, pirms mūžīgiem laikiem no Tēva dzemdīnātu, Dievu no Dieva, gaismu no gaismas, patiesu Dievu no patiesa Dieva, dzemdīnātu, nevīs radītu, vienādu ar Tēvu būtībā –, caur kuru viss ir radīts, kurš priekš mums, cilvēkiem, un mūsu pestīšanas labad nāca no debesīm, iemiesojās no Svētā Gara un Jaunavas Marijas un tapa cilvēks; par mums sists krustā Poncija Pilāta laikā, cietis un guldīts kapā, trešajā dienā augšāmcelās saskaņā ar Rakstiem,

2 Vienprātības grāmata: Luterāņu ticības apliecības (R., LMF: 2012), 15–16. lpp.

uzkāpa debesīs un sēž pie Tēva labās rokas, un godībā atkal nāks tiesāt dzīvos un mirušos; Viņa valstībai nebūs gala.

Un uz Svēto Garu, Kungu un Dzīvudarītāju, kas no Tēva [un Dēla]³ iziet, kas ar Tēvu un Dēlu līdzī pielūdzams un godājams, kas runājis caur praviešiem. Un uz vienu, svētu, katolisku [t.i., universālu]⁴ un apustulisku Baznīcu. Mēs atzīstam vienu kristību uz grēku piedošanu un gaidām uz mirušo augšāmcelšanos un dzīvo mūžībā, kas nāk. Āmen.

Ar šogad 1700 gadus svinošo NTA jau senbaznīcā formulēja nepieciešamākās dogmas, kuru starpā pirmā un galvenā ir par Dievu. Ja Vecās Derības (VD) ticīgie apliecināja – Dievs ir viens, visa Radītājs un Uzturētājs, nošķiroties no jebkāda politeisma, tad Jaunajā (JD) pievienoja precizējumu – Dievs ir trīs+vienīgs – Tēvs, Dēls un Svētais Gars, norobežojoties no jebkuras, tā saucamās – monoteistiskās – reliģijas. Kristietībai arī ir izšķiroši pareizi runāt par Dievcilvēku Jēzu Kristu, vienlaikus Dieva otro Personu un cilvēku, kurš nāca, mūsu, grēcinieku, dēļ ciest, mirt un augšāmcelties. Ievēro, valoda ir gana precīza, un nepieļauj, piemēram, mūsdienās tik izplatīto *inkluzivitāti*. Ar NTA kritēriju var teoloģiski spriest par ko sacītu vai rakstītu, piemēram, ka par Jēzu Kristu daudz runājošā un kaut kādā veidā pat trīsvienību piesaucošā *Pēdējo dienu Svētie Jēzus Kristus baznīca* – mormoņi – nav kristieši, jo, ne tur Jēzus Kristus ir Diev-cilvēks, nedz arī trīsvienība atbilst bibliskajai.

3 Un Dēla – *filioque* – ir šai ticības apliecībai pievienots bibliski pamatots Rietumu/latīņu kristietības teoloģijai raksturīgs uzsvars, kuru arvien noraida Austrumu/grieķu kristietībā.

4 Ticības apliecības, atbilstoši senbaznīcas praksei, terminu “katolis/katolisks” lieto, apzīmējot ko kristīgajā ticībā tādu, kas pamatojas Bībeles atklāsmē un apliecināta ortodoksā (pareizi mācošā) Baznīcā, un mulsina tā attiecinājums uz kādu baznīcas/draudzes konkrētu (lielāku vai mazāku) struktūru. Par termina “katolis/katolisks” problemātiku, sk. Voldemārs Lauciņš, “Rīgas un Livonijas Reformācijas periodizācija Latvijas vēsturē”, Latvijas Zinātņu akadēmijas Vēstis A daļa: Humanitārās un Sociālās zinātnes (Nr.2/76. sējums, R., LZA: 2022. gads), 92. – 96. lpp.

Cilvēka pamatproblēmu – grēku, vislabāk saprast ar grēksūdzi. Te kā piemēru ņemšu vienu no luterāņu izmantotajām kopējām, dievkalpojuma grēksūdzēm: *Es, nabaga grēcinieks, Tev [t.i., Dievam] sūdzu savus grēkus, ar ko esmu apgrēkojies domās, vārdos un darbos, un ar ko gan esmu pelnījis Tavas dusmas un sodu laikā un mūžībā. Bet es tos no sirds nožēloju, un tie man gauži sāp, un es Tevi lūdzu Tavas lielās apžēlošanās un Tava mīlā Dēla Jēzus Kristus, mana Pestītāja, rūgto ciešanu un nāves dēļ: žēlo laipnīgi mani, nabaga grēcinieku, piedod man visus manus grēkus un dod man sava Svētā Gara spēku, ka varu atgriezties.*⁵

Ar šādu atziņu cilvēks noliek sevi pareizā perspektīvā – Dievs ir svēts, bet cilvēks ir grēcīgs. Šī nošķirtne nav kāda spraudziņa, bet cilvēkam nepārvarama aiza, kuru Dievs pats nāca Jēzū Kristū un atrisināja, kas Viņu dara par Pestītāju.

Tātad, ar šiem diviem instrumentiem vien jau ir pietiekoši daudz, lai kā apustulis Pāvils rakstīja (2Kor 10:3–6): “Mēs dzīvojam gan pasaulē, bet necīnāmies pasaulīgi. Jo mūsu cīņas ieroči nav miesīgi, bet spēcīgi Dieva priekšā cietokšņu noārdīšanai. Mēs apgāzam prātojumus un visas augstprātīgās iedomas, kas paceļas pret Dieva atziņu, un uzvaram visus prātus, lai tie ir Kristum paklausīgi, un esam gatavi nosodīt visu nepaklausību, kad jūsu paklausība būs tapusi pilnīga.” Šis būs “baznīcēna” skata izejas punkts Tavam uzdevumam.

Padziļināts teoloģisks spriedums, darbojoties tālāk par baznīcēna rīcībā esošo materiālu, iet dziļāk nepieciešamajos virzienos. Visas nianseš nevar pieminēt, bet kādas tālāk Tu pamanīsi mana teoloģiskā sprieduma izvērsumā.

5 Latvijas Evanģēliski luteriskās baznīcas Dziesmu grāmata (R., Ihtis: 2015), 944. lpp.

0.3. Brīnumi Bībelē un to interpretācija

Tālāk apskatāmā grāmata ir par brīnumiem Jāņa evaņģēlijā (Jņ), tāpēc te neliels ievads par Bībelē aprakstīto ikdienā nepierasto un pārsteidzošo – brīnumu.

Ar NTA zinām, ka Trīsvienīgais Dievs ir visa Radītājs un Uzturētājs, Valdnieks pār laiku, telpu un jebkuru citu dimensiju. Tā arī ir izšķirošā pamatlieta *apriorā* pieejā gana daudzajiem Viņa autorībā tapušās Bībeles aprakstītajiem brīnumiem. Kamēr Dievam kā Radītājam un Uzturētājam neticoši cilvēki paļaujas uz savām ierobežotajām domām un spriedumiem, tikmēr ticīgs cilvēks saskarē ar brīnumu, paļaujas uz Dieva sacīto, pieņems to kā iespējamu. No šādas, *aprioras* izejas līnijas atsperoties, Bībelē aprakstītos neordināros notikumus – brīnumus, kas vairumā netiek skaidroti (un varbūt nemaz nevajag)⁶, var dalīt trīs principiālās grupās:

Pirmie ir ar ļoti niecīgu vai pat tuvu nullei iespējamību, kas notika, jo viss nepieciešamais sastājas vienīgā iespējamajā secībā. Var arī sacīt – pilnīgi negaidīta nejaušība jeb dievjaušība, kā Dāvids uzvarēja Goliātu (1Sam 17), divkaujas uz dzīvību un nāvi karstumā ar lingu trāpot niecīgā mērķī.

Otrie ir bez paralēlēm mūsdienu novērojumos, bet skaidrojami arī ar mūsdienu zinātnes palīdzību. Kad Jozuā lūdza saules apstāšanos un Dievs paklausīja (Joz 10:12–14), tad tas varētu būt saistīts ar zemes ass nobīdi, zinātniski apstiprinātu faktū.⁷ Tātad, ir telpa zinātniskai diskusijai, ar ko, kādu vēsturisku notikumu, tieši Dievs atbildēja Jozuā lūgumam?

Trešie ir Bībeles notikumi, kuri sniedzas ārpus mūsu dabas zinātnēs vai vēsturē zināmā, un to vienīgi var interpretēt, kā Dieva tiešu iejaukšanos. Visklišējiskāk, dom-

6 Reinhardts Slenska, Mērķis un nobeigums (R: LMF, 2021), 110., 111. lpp.

7 Uuras Saarnivaara, *Can the Bible be Trusted? Old and New Testament Introduction and Interpretation* (Minneapolis, MN: Osterhus, 1983), 223. – 225. lpp.

starpības ir par visa esošā radišanu sešās dienās (1Moz 1). Reizēm tiek jautāts par dzīvnieku runāšanu – ēzelēm elegants jautājums Bileāmam (4Moz 22:28–30),⁸ kur nav runas par vispārēju ēzeļu spēju pat kādos apstākļos runāt, bet ir vien šim dzīvniekam izņēmuma kārtā un īpaši zīmīgā brīdī dota unikāla spēja. Te vēlos piebilst, ka par šiem diskusijas arī mēdz būt interesantas, kā par Israēla tautas iziešanas laikā notikušo jūras pašķiršanos (2Moz 14:15–29) ar vairākām neticīgai skaidrošanai pretrunīgām detaļām. To ilustrē anekdote, kurā teologs, dzirdot baznīcēnu sajūsmu par Dieva pāršķelto jūru, sniedza tiem neticīgu skaidrojumu – tajā vietā jūra nemaz tik dziļa nebija. Viņam par pārsteigumu, arī šajā skaidrojumā baznīcēni rada prieku – jo šajā “nemaz tik dziļajā jūrā” Dievs noslīcināja Ēģiptes izlases karaspēku.

Summējot, Bībelē aprakstītos brīnumus var neticībā noliegt principiāli vai ticībā par tiem zinātniski pamatoti var runāt apraksta un zināmā ietvaros. Tāpēc galvenais ir apriorais jautājums par uzticību Dievam, Bībeles Autoram vai kam citam, un te nav vairs pat tik svarīgi, vai *kas cits* ir zinātne vai nezinātne.

Ceru, ar šo ievaddaļu Tevi, mīlo Golīb, vēl neesmu aizmidzinājis vai kā savādāk nokāvis, bet bez šāda ievada, manuprāt, mans tālākais spriedums varētu likties personiski pret autoru vērst (vai skaudīgs vai citādi kvankšķīgs), bet tā tas nav.

1. Grāmata par zīmēm un brīnumiem

Šajā daļā, gluži kā tiesneša (Tavā) priekšā, gribu ļaut runāt apskatāmajai grāmatai: sākšu ar grāmatas ievada aspektiem un turpināšu ar tās satura izvērsumu.

8 Vēl divi gadījumi ir čūska Ēdenes dārzā (1Moz 3) un runājošs ērglis Atklāsmes grāmātā (8:13), bet tos tekstā nepieņinu, jo kā Ēdenes dārza, tā pasaules beigu lietu kārtība ir ārpus šodienas spējām ko saprast vai komentēt.

1.1. Pirms paņemt grāmatu

Pirms piekerties grāmatai, ievadam ir jāatrunā vairākas pār vai ap grāmatu esošas lietas – mērķis, autora rakstīšanas specifika un domājamā auditorija.

1.1.1. Grāmatas mērķis

Priekšvārda lappusē rakstīts, ka autors šajā grāmatā grib dalīties ar idejām, kas viņu “laika gaitā ir atradušas un uzrunājušas” (7.lpp.) Jau ieejot detaļās, grāmatas mērķis nosaukts un atkārtots: “iemācīt jums (t.i., lasītājiem) darīt brīnumus ... padarīt *jūs* (uzsvars oriģināls) par brīnumdariem” (8. lpp.).

Atlaušos jau šeit secināt, ka šo mērķi grāmata nesaņiedz. Pie uzstādījuma (sal. 8. un 9.lpp.), ka kristietībai ir jābūt praktiskai, jo “gudri runāt nav liela māksla” un “skaistu vārdu pasaulē netrūkst”⁹, grāmatā ir gudra runāšana un skaisti vārdi, bez praktiskas daļas. Proti, skices, attēlus un praktiskus uzdevumus negaidīju, bet īsti netop skaidrs, kur un kā praktiski lasītājs var apgūt darīt brīnumus (varbūt vienkārši neatradu 9. lpp. minēto, ka “garīgas prasmes, par kurām vēl daudz runās”, **bet ja ar praktiskumu ir saprasts garīgs mērķis – transformāciju (10. lpp.), tad to apskatu zemāk**). Praksei nepieciešamās konkrētības vietā, labākajā gadījumā var izlobīt pašam visu *darīt kā Jēzus, darīt kopā ar Jēzu un darīt labāk par Jēzu*. (piem., 20. lpp., sal., 52. lpp., ka “Jēzus mums rāda praktiskus, konkrētus paņēmienus”, u.c., kas atkal ir pretrunā bibliskajam Jēzus aprakstam, par ko 2.1.3.)

1.1.2. Autora rakstīšanas stils un apraksta metode

Ja pareizi atceros, Indulis Paičs ir beidzis 1. ģimnāziju un ir eksakti trenēts, ja tā var teikt, tomēr viņa rakstīšanas stils nav eksakti sauss un precīzs. Tas ir kontemplatīvs

9 Sal. arī, 137. lpp.: “Vecajā Derībā pravietis ir cilvēks, kurš ne tikai gudri runā, bet kurš arī gudri dara.”

un tematu apskata cirkulāri. Tāpēc daudzviet šķietami pretēji apgalvojumi var atrasties teju viens otram līdzās. Kādam tāds meditatīvs apskats var palīdzēt, tikmēr citus tas, ar savu visdažādāko pretrunu iekļaušanu, mulsina.

Tāpēc, lai vairotu bibliskos jautājumos tik ļoti nepieciešamo skaidrību, jākonstatē grāmatas uzbūves logika, it kā vienkārša, un tomēr ne vienam vien lasītājam garām paslīdējusi. Grāmata ir dalīta divās apjomā ļoti atšķirīgās pamatdaļās: kur pirmie seši ievada virsraksti definē bāzi iztirzājuma daļai. Līdz ar to, iespējamās neskaidrības iztirzājuma daļā, lasītājam ir jāvērtē ar ievaddaļas uzstādījumiem. Zemāk, jau praktiski strādājot ar tekstu, pamanīsi, kā kontekstuāls lasījums, t.i. jau teksta masas kopējais apraksts, šo manu pieņēmumu apstiprina.

Grāmatas stāstījums ir daudzslāņains. Ir izvēlētas dažādas apraksta metodes un stila elementi, kas saplūst un sadalās. Vispirms, kaut grāmata nav tiešs Bībeles skaidrojums, tā sevī ietver ievērojamu ekseģēzes elementu. Autors apraksta Jņ brīnumus, kas kalpo kā sinoptisko (savstarpēji līdzīgo Mateja, Marka un Lūkas) evaņģēliju "atslēga" (19., 22., u.c. lpp.), un dod piekļuvi tajos aprakstīto "notikumu vēsturiskajai realitātei un garīgajai nozīmei" (ibid.) Šīs "atslēgas" gan tiek dotas (205. lpp.) "visai aptuvenā, izplūdušā veidā" (sic!), kas, iestarpināšu, autoram dod rīcības brīvību, kas kaut kādā brīdī liek apšaubīt grāmatas objektivitāti. Bez tam grāmata atgādina vienkārša līmeņa dogmatikas, katehēzes (kristīgās mācības ievada) vai pat sprediķa literatūru. Visbeidzot, grāmatā daudz vērības pievērsts mūsdienu idejām, ko var uzskatīt gan par apoloģētisku (savu ticības uzskatu aizstāvību), gan arī populārizātnisku pieeju kristīgiem jautājumiem.

Šo sintezējot, jāsecina, ka grāmatas metodoloģija un stils ir gana kompleksi un vienu kopēju lasīšanas atslēgu piemērot nebūs iespējams. Tomēr vairumā gadījumu

konkrēts fragments ļaujas attiecīgi atbilstošai apstrādei un analīzei.

1.1.3. Grāmatas domājamā auditorija

Katrs autors cer aizsniegt pēc iespējas plašāku auditoriju, bet darba tematika, apraksta iezīmes un izmantotā valoda nereti ļauj minēt auditoriju, kurai, pat ja autors nav apzināti mērķējis, tomēr darbs *trāpīs*.

Induļa Paiča rakstišanas stils un metode vedina domāt, ka viņš primāri runā uz kulturāli un intelektuāli ieinteresētu mūsdienu sabiedrības lasītāju, tādu vidēju kabinetā sēdētāju, kas strādā ar datoru, vai apkalpojošā sfērā un sevi izklaidē ar sarunu šoviem, teātri un Paula Koelju grāmatām. Grāmatu, protams, var mēģināt lasīt ikviens, bet šādu pamata auditoriju nolasu es.

Varu vēl piebilst, ka, tā kā es arī strādāju ar datoru, šo to atrodu sarunu šovos un esmu pilsētnieks, tas mani tuvina domājamajai auditorijai. Turklāt, man ir interesanti trīs šīs grāmatas uzstādījumi un grāmatā apskatītie temati:

- Apskati un domapmaiņa par JD (tai skaitā – Jņ).
- Grāmatas uzsvars uz kristietību kā praktisku jautājumu un
- Uzskats, ka pārāk bieži kristieši Bībeles brīnumiem pievēršas virspusīgi, veltot nesamērīgi mazu uzmanību jautājumiem aiz šiem brīnumiem.

Citiem vārdiem, es arī kaut kā sevi ierakstu grāmatas domājamajā auditorijā.

1.2. Pati grāmata

Ar ievadošu nodaļu palīdzību, esmu gatavs pievērsties brīnumiem grāmatā. Vien vēl piebildīšu, ka kā grāmatas nosaukums parāda, pats Jņ ikdienā pierastā pārsniedzošos brīnumus sauc par *zīmēm*, pie kā savā grāmatā pieturas arī autors (22. lpp.). Tāpēc te šie abi lietoti pamīšus.

Grāmatas apskatā izcēlu trīs lietas – kā autors definē brīnumu/zīmi un to apraksts grāmatā ar atsevišķi nodaļītu apskatu par atdzīvināšanu vai augšāmcelšanos.

1.2.1. Induļa Paiča grāmatas brīnuma/zīmes definīcija

Pēc iepriekš rakstītā par Bībeles brīnumiem (0.3.) grāmatā vispirms meklēju, kā brīnumus/zīmes saprot un definē Indulis Paičs.

Ievaddalā brīnuma/zīmes definīciju atrodu visatbilstošākajā nodaļā – kas ir brīnums? (10.–13. lpp.), proti: tas ir “dabiskiem līdzekļiem (!) panākts pārdabisks, negaidīts, mazticams rezultāts (!) ... tiek sagrauti nevis dabas likumi, bet gan dabiskā, ierastā notikumu gaita. Stāsts ir nevis par brīnumainiem līdzekļiem, bet gan par brīnumainiem rezultātiem.” (10. lpp.), “...kas notiek saskaņā ar Ņūtona mehāniku, kas neprasa sagraut ticību (!) dabas likumu universālajam raksturam vai izdarīt izņēmumus kādā zinātnes teorijā” (8. lpp.). Interesanti ir piezīmēt, ka, “ja nu Dievs paveic brīnumu, tad tas pēc definīcijas nav brīnums, tā vienkārši ir pasaules radišana (!)” (10. lpp.), tāpēc brīnumos “Jēzus darbojās kā cilvēks” (11. lpp.) Pie šāda secinājuma autors nonāk arī grāmatas noslēgumā (206. lpp.) – “tajā (t.i., iepriekšējās rindkopās risinātajā brīnumu darīšanai nepieciešamajā “noskaņā, atmosfērā, pacēlumā”) nav nekā pārdabiska”.

Aicinājumā nepazaudēt aprakstīta brīnuma saikni ar “mūsu reālās eksistences nosacījumiem un ierobežojumiem” (11. lpp.) redzu iespējamu saikni ar manis minēto brīnumu dalījumu (0.3.), un par tik ir simpātisks aicinājums tikt “tālāk par kailiem apgalvojumiem” (8. lpp.). Varu vien piekrist, ka veselas ievērojamas kristīgas konfesijas un grupas liek tik lielu uzsvaru uz zīmēm un brīnumiem, ka ne tikai nepievēršas tuvāk Bībelē dotajam lietu aprakstam, bet ticību balsta šādās Dieva darbu zīmēs (ibid.),

kuras varbūt pat nav *patiesas* zīmes. Tādiem *brīnumu ticīgajiem* noder sava deva kritiskas pieejas, jo līdzās Bībelē (un nebibliskiem ārpus Bībeles) atrastiem brīnumiem ir no brīnumiem brīva telpa Dievam ticībai.

Tikmēr brīnumu pakārtošana *dabas likumiem* un *Nūtona mehānikai* ievieļ citu štrihi, noraidot vissvarīgāko Bībeles zīmes/brīnuma komponenti – tā patiesumu un *iespējamību*. Ja kāds teksta lokos vēl domā, ka pamatmateriālā varētu būt atradis atsauces uz apskatāmo zīmju/brīnumu iespējamību, grāmata norāj, šādu pieeju saucot par “burģisku”, “materiālistisku” un tamlīdzīgi, kā minimums, aicina sargāties no “garīgā un materiālistiskā neveiksmīgas novienādošanas” (22. lpp.) un uzsver (38. lpp.), ka “būtība nav taustāmās lietās. Vēl vairāk, atsaucoties uz Talmudu, tekstam uzticīgu lasījumu te sauc par “vientiesīgu” un “mulķīgu” (25. lpp.). Pieļauju, ka šādus var saukt par socioloģiskiem, nevis patiesiem brīnumiem.

Tātad, kad iztirzājuma aplūveida pretrunīgo apgalvojuma lokos konkrētība slīd caur pirkstiem kā smilšu graudiņi, jāpatur prātā, ka autors nevienu zīmi neuztver to parastajā vienkāršākajā lasījuma izpratnē. Citiem vārdiem, nekādu brīnumu.

1.2.2. Grāmatas brīnumu / zīmju apraksts Jņ

Grāmatā aprakstītas septiņas Jāņa evaņģēlija zīmes/brīnumi:

- Kāzas Galilejas Kānā – Jņ 2:1–11.
- Galminieka dēla dziedināšana – Jņ 4:46–54.
- Tizlā vīra dziedināšana pie Bētzatas dīķa – Jņ 5:2–18.
- 5000 paēdināšana [un otrās dienas diskusija ar pūli] – Jņ 6:1–15, 22–36.
- Jēzus staigāšana pa ūdens virsu – Jņ 6:16–21.
- Aklā vīra dziedināšana – Jņ 9:1–41.

- “pieci veidi, kā pārspēt nāvi jeb Augšāmcelšanās JD”, kur pat Jēzus augšāmcelšanās stāsts nav (!) no Jņ (20:1–29), bet ir rinda citu JD un pat VD atsauču un tekstu.
- Lācara atdzīvināšana – Jņ 11:17–45 (un mielasts pie Lācara 12:1–8).

Svarīgi piebilst, aprakstīto zīmju/brīnumu starpā autors kā galveno, jeb centrālo izceļ 5000 paēdināšanu (94., 96. lpp.), pie kā pakavēšos vērtējumā zemāk.

Sekojošā ievadā definētajai zīmju/brīnumu patiesai neiespējamībai grāmata raksta:

- Kānā ūdens par vīnu nav tapis (33.–36. lpp.), vienkārši neviens negribēja nabaga līgavaini apbēdināt un vedējtēvs iespēlēja joku, kuram citi spēlēja līdz, un tad (37. lpp.) “ūdens kalpoja par vīnu”.
- Galminieka dēls nav dziedināts (54. lpp.), vienkārši galminieks nezināja, ka, nevis jāblandas riņķī ar naivu ideju meklēt dēlam dziedināšanu, bet dēla dzīvei atlikušais laiks jāpavada ar dēlu,
- Cilvēks ar īpašām vajadzībām (tizlais) nav kļuvis vesels (68. – 71. lpp.), vienkārši viņš nemaz īsti nebija tik nevesels, tikai to nezināja,
- 5000 mielastā Jēzus nav pavairojis maizes (16., 90.–96. lpp.), vienkārši brīnumus pastrādāja Jēzus labais piemērs visiem vienam ar otru dalīties, Viņš (96. lpp.) pavairoja “man ir, es varu dot”.
- Jēzus pa jūru nestaigāja (110. lpp.), vienkārši mācekļi apmaldījās un sajauca krastu, pa kuru Jēzus staigāja, ar jūru,
- Aklais neatguva redzi (129.–131. lpp.), vienkārši viņš nemaz īsti nebija tik akls, tikai to nezināja.

No pieredzes zinu, labticīgs lasītājs vairākās vietās tekstā ielasa zīmju iespējamību, kas autora izteiksmes dēļ (1.1.2.) ir neizbēgams pārpratums. Taču te svarīgāk

par atsevišķu vārdu vai teikumu ārpus konteksta, ir formulējums ievadā. Turklāt, katra neskaidrība zūd, kad uzmanīgi lasa pirms un pēc dotās atsauces. Piemēram, par tizlā dziedināšanu ir arī teikts (72. lpp.), ka “es pat neapgalvoju, ka tā (t.i., paralīzes dziedināšana) nebija”. Tomēr, lasot kontekstā, autora uzskats ir nepārprotams (74. lpp.): “Jēzus pamodina cilvēkā dzīvības spēku” un (75. lpp.) “Jēzus redzēja šajā cilvēkā potenciālu. Jēzum galvenais bija panākt, ka lai cilvēks saprot (!), ka arī bez tās ūdens kustēšanās viņš var sākt kustēties”. Proti, runa ir par Jēzus – kouča / motivatora – rīcību, kas (ibid.) “šeit nodemonstrēja savu spēku vispārākajā pakāpē(!)”, nevis dziedināšanu.

Pēdējā nagla autora argumenta veidotā šādu labticīgu ārpus konteksta lasījumu *brīnuma patiesuma iespējamības zārkā* ir pie 5000 pabarošanas, ar vārdiem (97. lpp.): “Ja Jēzus pavairoja maizi fiziski, tad viss (!), ko es līdz šim jums esmu teicis, neskaitās”.¹⁰

1.2.3. Atgriešana dzīvē un augšāmcelšanās

Atsevišķi jāmin komplicētākais segments – nāves pārvarēšana, augšāmcelšanās.

Šajā tematā lasītājs neatradīs vienkāršu un tiešu atgriešanās dzīvē vai Jēzus augšāmcelšanās noraidījumu. Tomēr, bez jau standarta atsauces uz ievadu un minētās konteksta lasīšanas, uzmanību pievērš autora piedāvātie četri (minēti pieci, bet man tik daudz nesanāca) veidi, kā skaidrot garīgi (!) nāves pārvarēšanu, ar principiāli vienkāršu jautājumu, kāds pamats ir runāt par burtisku / *materiālu* atgriešanos dzīvē vai pat augšāmcelšanos, pievēršoties vien četriem *garīgiem*? Šie četri veidi kā pārspēt nāvi ir (vai nav!):

¹⁰ Līdzīgu domu rodam arī pie nenotikušās ūdens pārtapšanas par vīnu, kur autors retoriski raksta (37. lpp.): “Ja tas toreiz bija burtiski un tehniski vīns, tad ko šis brīnums mums stāsta?”

- Simboliskā “pamošanās”, kur *simboliskā* var “mierīgi” aizstāt ar *reālā* (161. lpp., abi izcēlumi oriģināli), pēc autora vārdiem (160. lpp.), ir JD “visplašāk pārstāvētais augšāmcelšanās veids”, kad cilvēks, (161. lpp.) kas dzīvo bez “izpratnes par savu reālo potenciālu un spējām ... kādā brīdī” pamostas, un (168. lpp.) “fundamentāli ir mainījis savas attiecības ar Realitāti (!)”.
- Laiku beigu eshatoloģiskā augšāmcelšanās (170. lpp.), bez tiesas, kur paši sevi cilvēki (171. lpp.) “sašķiros”, kas ir (144. lpp.) “izaicinājuma, izvēles brīdis”. Šī ir (177. lpp.) “dzīves augšāmcelšanās”, kurā (174. lpp.) “nav runa tikai par to, ka mēs augšāmcelsimies ķermenī, bet ar visu, kas esam bijuši ... attiecības, darbi un nedarbi (!), pagātne, tagadne un nākotne.”
- Senatnē svarīgā fiziskā atdzīvošanās, jo bija (181. lpp.) “iespēja sajaukt dažādu veidu pirmsnāves stāvokļus”, kad Jēzus Jaīra meitiņu (184. lpp.), “vienkārši” atgriež dzīvē. Zīmīga ir tūlīt sekojošā piebilde: “Vai viņa bija fiziski mirusi vai nebija, īstenībā nav būtiski” jo (185. lpp.) “jebkura izglābšana no nāves briesmām ir sava veida augšāmcelšanās”.
- Jēzus augšāmcelšanās ir (186. lpp.) “eshatoloģiskā augšāmcelšanās jau tagad”. Turpmākā argumentācijā autors runā par (187. lpp.) “Jēzus ir nonāvēts miesā, bet dzīvs darīts ... Garā.”

Piezīme. Pieļauju, ka pamanīji vairākās vietās citātos iekavās izsaukuma zīmes. Pie vairāk laika un telpas, kas sakāms būtu par katru no tiem, bet tālāk vien tie, kam man pietiek iespējas, un, cerams, Tev, vēlmes palasīt un padomāt.

Atgriežoties pie autora dotā cipara pieci par tiem dzīves atjaunošanas veidiem, var minēt, ka pēdējā nodaļa ar “piepildījumu mūžībā jeb Mielasts Lācara namā pēc viņa atbrīvošanas no kapa” varētu būt *piektais* veids, kā pārvarēt nāvi. Tomēr neesmu īsti drošs, strukturālu iemeslu dēļ. Bet, pēc būtības, te ir runa par mirušo, kas dzīvo pa-

licēju sirdīs. Lai izvairītos no pārpratumiem par autora vārdiem par Lācara augšāmcelšanos (190. lpp.) kā “reālu notikumu”, atgādināšu, ka runa tomēr nav par Lācara miesisku augšāmcelšanos, atkal jau ievada un arī vārda *reāls* lietojuma kā *simbolisks* (161. lpp.) dēļ. Turklāt, arī dedzība, ar kādu autors aizstāv (194. lpp.) šādu *garīgumu*, iesaistot pat Jēzu, kurš “šo klātesamību padara reālu” kalpo patiesuma noraidījumam. Pēdējo skaidrību šādā simboliskā skatījumā par Lācara fizisku atdzīvināšanu ienes vārdi (199. lpp.), ka “kapā paliek tas, kas pieder nāvei, bet cilvēks pats un viņa dzīve pārspēj nāves robežas” un (200. lpp.) “tas, kas cilvēks ir, nav jau tajā kapā” un diez vai Lācars tā “piecēlās un turpina ikdienas gaitas”, jo (201. lpp.) “arī pēc cilvēka nāves mēs vēl arvien iekšēji esam attiecībās ar šo cilvēku”.

Šai daļai vēl secināšu, ka grāmatas attieksme pret dažādajām zīmēm nav gluži vienāda. Ir, kur tiek vienkārši konstatēts, ka (16. lpp.) “nevienā evaņģēlijā (!) nav tiešā tekstā sacīts, ka maize tika pavairota”, kamēr citviet apšaubījums ir mazāk pamanāms, un par Lācaru vispār varētu likties, ka viņš tomēr ir augšāmcēlies.

Ceru, ar šo esmu devis objektīvu ieskatu grāmatā, lai to tālāk teoloģiski analizētu, par kādu vēstījumu tajā ir runa.

2. Jautājumi uz grāmatas lapu malām

Kad esmu Tev padalījis savu teoloģiskā sprieduma izejas līniju un ļāvis grāmatai pašai par sevi pastāstīt, vēlos pievērsties lietām tajā, kas man likās svarīgas.

Tā kā grāmatas autors izsakās inkluzīvi, spirālveidā un ir viegli pārprotams (1.1.2.), tad katru lietu un niansi, kas noved (kur nu vēl – varētu novest) pie bibliski neatbilstoša secinājuma, apskatīt nevarēšu. Tomēr vispirms piedāvāšu spriedumu, kas varētu izrietēt no teoloģiskā sprieduma pamatrīka, un tad – vēl kādus elementus. Visbeidzot,

pievienošu vienu elementu, kas man liekas ārkārtīgi nozīmīgs.

2.1. Jautājumi grāmatai, kas izriet no teoloģiska pamatinstrumentu sprieduma

Pirms piekerties kādiem svarīgajiem elementiem – kas ir Dievs, cilvēks un Jēzus Kristus –, ir jāatkārto šeit ļoti svarīgais fakts par grāmatas kontemplatīvo un aplūvēda argumentāciju, turklāt tā daudz izmanto “inkluzīvu” valodu (1.1.2.). Ar to tā paplašina vārdu nozīmi vai to aizstāj, reizēm tā specifiskāk nesagatavotam lasītājam sajaucot saikni starp sacīto un tā uztveres spēju. Te ļoti vietā ir atsauce uz autora situatīvo, konkrētā brīža un vietas interesēm pakļauto pieeju Jņ dotajām *atslēgām* (205. lpp.).

Tāpēc, lai arī ne vienā vien gadījumā kāds var iebakstīt konkrētā grāmatas punktā un apgalvot, ka “ir arī šādi vārdi”, es atgriežos pie grāmatas dotās iekšējās loģikas ievaddaļā, kura iekšēju pretrunu situācijā fiksē izšķirošo izejas līniju, un kontekstuālo lasījuma. Un tas palīdz, jo autors neseko Jēzus Kristus JD (Mt 5:37) vārdiem, “lai jūsu vārdi ir: jā, jā! un: nē, nē! kas pāri pār to, tas ir no ļaunā.”

2.1.1. Kas grāmatā ir dievs(!)

Attieksmi pret Dievu var *mērīt* dažādi. Var skatīt un skaitīt, cik daudz ir lietoti dievišķie vārdi (primāri, Dievs / dievs, bet arī Jēzus Kristus un Svētais Gars), un tā nav slikta metode. Un tomēr, tā nav pilnvērtīga, ja neņem vērā arī tās darbības un attieksmes, kas kaut ko vienīgi Dievam piederošu attiecina uz kaut ko citu.

Par terminiem

Principā, grāmata nenoliedz Dieva eksistenci, bet ...

Vispirms, jāsecina, ka trūkst skaidrības, par kādu Dievu (vai dievu) ir runa, t.i., vai bibliski ekskluzīvu, vai – inklu-

zīvi plašu jēdzienu. Piemēram, Grāmata par “Dievu klātesošu cilvēkā” raksta: (73. lpp.) “ka mēs dzīvojam par spīti tam, ka pasaulē ir ļaunums, ciešanas, slimības un nāve.” Ar šādiem vārdiem var būt runa arī par panteismu...

Skaidrību nevairo prakse, attiecībā uz Dievu (kristiešu Dievu, 148. lpp., bet ne visās atsaucēs tā liekas) lietot trešās personas vietniekvārdu “viņš” ar mazo sākuma burtu. Ir izņēmumi (piemēram, 55. lpp.), bet arī attiecībā uz Jēzu ir pirmās personas trešās personas vietniekvārds ar mazo sākuma burtu. No vienas puses, varētu teikt, ka tā ir modernas gramatikas diktēta prakse vai mēģinājums uzrunāt nekristīgu auditoriju, to *neaizvainojot* ar iepriekš pašsaprotamo, atsaucoties uz Dievu vismaz vietniekvārdos lietot lielo sākuma burtu. Tomēr, no otras puses, vai kristieša apliecinājumam un cieņai pret Dievišķo Majestāti nevajadzētu pārsniegt vēlmi aizsniegt kādu, kas, turklāt, arī nav garantēti!?

Bez tam, kaut kur pazūd trīsvienības apliecība. Lai arī atsaucēs uz Jēzu Kristu ir daudz un pat Svētais Gars arī tiek šur tur minēts (piemēram, 38. lpp., kur “Svētā Gara klātbūtne” ir “mīlošas attiecības cilvēku starpā”), bet tās nelīdzinās tradicionālam Trīsvienīgā Dieva aprakstam.

Tāpēc, lai arī kaut kas kaut kur parādās, jāsecina, ka aprakstā trūkst bibliskas skaidrības par Dieva Personu un Trīsvienību.

Par dievišķu darbu

Pie teoloģiskā sprieduma pamatlīmenī piederas arī jautājums par to, kas tiek aprakstīts kā Dievs, proti – dievišķs. Te izlec ievaddalā formulētais, ka Bībelē sniegtā liecība tiek pakārtota (!) “Nūtona mehānikai ... dabas likumu universālajam rakstūram” (8. lpp.) Proti, nevis Dievs “Visuvaldītājs, debess un zemes, visa redzamā un neredzamā Radītājs” (NTA), Kurš ar Savu Vārdu nosaka

lietu kārtību, bet cilvēku pētījumos tapusī Ņūtona mehānika ierobežo Dievu.

Grāmata runā par Dieva valdīšanu, pat (47. lpp.) “visa kontrolēšanu”, bet šajā gadījumā konteksts – mudinājums Dievu nelūgt visās vajadzībās (48.–50. lpp.), un tas ir grūti saprotams, jo Jēzus Kristus aicina Dievu lūgt, klauvēt un meklēt (Mt 7:7, u.c.).

Tā kā Jēzus Kristus Persona un darbs skatīti nedaudz zemāk (2.1.3.), te tik vien kā pie Dievišķās Majestātes pieroši minēšu, ka jau grāmatas ievadā (11. lpp.) autora Jēzum uzliktais ierobežojums Jēzum brīnumus darīt kā Dievam, lai arī kā to atrunā, liek uzdot nopietnus jautājumus par autora attieksmi pret Jēzu – Dievcilvēku, un kāpēc lai Viņš negribētu (vai tomēr – nevarētu!) pēc Sava prāta darīt izņēmumu dabas likumos? Jā, šajā grāmatā liekas, ka Jēzus Kristus dievišķība paliek *aiz iekavām* (11.–12. lpp.)

Tāpēc, lai arī kaut kas varētu būt grūtāk precizējams, jāsecina, ka Dieva Vārds nav skaidrs un dievišķa vara un spējas kaut kā pazūd, kad Ņūtona mehānika un dabas likumi tiek aprakstīti kā varenāki par Jēzus Kristus dievišķajām spējām.

2.1.2. Kas grāmatā ir cilvēks?

Šajā nodaļā svarīgs ir ne tik vien pats cilvēks, viņa attēlojums. Izšķiroša loma ir arī jautājumam par grēku.

Grāmatai (14. lpp.) “Cilvēks dzīvo nevis objektīvā, bet gan subjektīvā pasaulē, kuru rada viņa paša dvēsele.” Pāris rindas tālāk, kā jau gaidāms, ir nedaudz pielaidīgāki vārdi: “cilvēks daudz lielākā mērā ir garīga, nevis objektīvi materiālistiska būtne.” Autora piedāvātā cilvēka “materiālistisko”, dabisko un objektīvo pakārtošana garīgajam vai pilnīgs noraidījums, nesader ar Bībeles cilvēka uztveri kopumā (holistiski). Vēl vairāk, Raksti cilvēka miesu respektē līdz tādai pakāpei, ka *Mūsu Tēvs* lūgšanā iekļauti

vārdi par *dienišķo maizi* un sestais bauslis regulē pareizu cilvēka seksualitāti. Grāmatas fokuss uz subjektīvo arī nesader ar biblisko cilvēka un viņa apkārtnes objektīvu izpratni.

Vēl lielākas problēmas sākas, grāmatai runājot par grēku, kas ir minēts bez paskaidrojuma (45. lpp.), un vairākkārt izvērsti (69.–71., 122.–127. lpp.). Grēks tiek aprakstīts kā farizeju koncepts (69. lpp.), saistīts ar *falšo* tempļa vai tautas reliģiju (71. lpp.), par kuru daudz pārāka ir Jēzus praktiskā darbība (122., u.t.lpp.). To, ka grāmatai ir problemātiska tradicionāla attieksme pret grēku, liecina runāšana par pasaules nepilnību (150. lpp.), nepabeigtību (127., 135, u.c. lpp.), bet tas netiek saistīts ar pasaules galveno biblisko problēmu (t.sk., visādu nepilnību vai nepabeigtību) – grēku. Tā vietā grāmatai pieņemamākā grēka definīcija, ir tiesāšana un atstumšana, kas ir (69. lpp.) “kaut kas ļaunāks”. Tātad, tā vietā, lai paustu svarīgo, ka Dievs pasauli radīja pilnīgu (1Moz 1, 2), un tieši grēks to sabojāja, grāmata, izvairoties no grēka nestās pasaules samaitātības, iepin tās nepabeigtību. Vairīšanās no tradicionālas izpratnes par grēku nomanāma arī vērtējumā par pirms grēku plūdu pasauli, kur ir – (157. lpp.) “vardarbība, pilnīgs haoss un šausmas”, bet nav nepaklausības Dievam (sk., 1Pēt 3:20).

Varētu pat piekrist, pārdomu sākumā minētā farizejisma bīstamības dēļ, ka ir ļoti daudz gadījumu, kad vainīgie tik tiešām (126. lpp.) “nav jāmeklē”. Un tomēr, ja tas nozīmē atteikties no grēku pasludinājuma, tad ir runa par citu mācību, nevis kristīgu. Tikai grēku atziņa un grēksūdze cilvēku nostāda pareizās attiecībās ar Dievu, kas šajā grēka pasaulē pastāvēs līdz pat Pastarajai tiesai.

Jāpatur prātā, jautājums par grēku nav atraujams no jautājuma par pestīšanu. Tikai grēciniekam ir nepieciešams un saprotams (Mt 9:12, Mk 2:17, Lk 5:31), kāpēc Jēzus nāk un grēcinieka vietā cieš, mirst un augšāmceļas.

Tikām bezgrēcīgam cilvēkam, kas pats ir savs tiesnesis, Jēzus Kristus nav vajadzīgs, un cilvēks pats ir tas, kas veiks tiesāšanu laiku beigās (171. lpp.).

Īsi apkopojot, grāmatā nav bibliskās attieksmes pret cilvēku, kā Dieva radību, kas kritis grēkā.

2.1.3. Kas grāmatā ir Jēzus Kristus un ko Viņš dara?

Jēzus Kristus attēlojums vai apraksts kristīgam darbam ir ārkārtīgi svarīgs. Patiesībā, tas tad arī ir teju galvenais, kas parāda, vai darbs seko Bībelē atklātajam Jēzus Kristus – Pestītāja – personai un darbiem. Grāmata gan sauc Jēzu Kristu par pestītāju (10. lpp.) bet teju tūlīt šo titulu noraida, precizējot – “modelis, spēka avots”, kura ietekmē jānotiek būtiskām izmaiņām. Grāmatā Jēzus Kristus rāda “dzīvi” (12. lpp.), (70. lpp.) “dzīvi iekustina pilnīgi citā virzienā”.

Runājot par Jēzu Kristu, jāatgriežas pie jau skartā par Dieva aprakstu, jo grāmatā atrodamajā Jēzus aprakstā var skatīt universālisma pazīmes (68. lpp.) – “Jēzū no Nāceretes Kristus bija īpaši klātesošs (!), pilnībā iemiesojies, bet Kristus ir klātesošs (!) arī tur, kur mēs Jēzus vārdu nepazīstam.” Līdzīgi domu gājiens risināts, skarot (142. lpp.) “Jēzus būtību”, kas ir “piedzīvot, satvert Kristu”.

Summējot, Jēzus Kristus – Dieva Otrās personas – apliecība grāmatā ir ne tikai izpludināta, bet Jēzus arī ka cilvēks šķietami sairst un pazūd starp rindinām. Šis Jēzus Kristus ir skolotājs, morāls paraugs, varētu teikt – koučs – palīgs dzīves grūtību pārvarēšanā, pretēji bibliskajam Jēzum Kristum – Pestītājam, Kurš par grēciniekam cieš, mirst un augšāmceļas. Izmantojot pašas grāmatas argumentāciju, Jēzus Kristus no Ceļa, kas ir Patiesība un Dzīvība (Jņ 14:6) tiek degradēts¹¹ līdz orientierim, “pēc kā nezaudēt ceļu” (111. lpp.), kura (144. lpp.) “ceļš strādā”.

¹¹ Interesanti, ka (73. lpp.) Indulis Paičs noraida, ka “degradētu Jēzu”, tūlīt gan Dievu un Dieva klātbūtni definējot pilnīgi cilvēciskās kategorijās.

Svarīgi ir pamanīt, ka grāmata ne par ko netur Jēzus Kristus materiālu dziedināšanu. Ja grāmatas Jēzus reāli nevienu nav dziedinājis, tas rada problēmas ar VD mesianiskajiem apsolījumiem, ka Kristus dziedinās – Jes 35:5, 53:4, 61:1, uz kuru Pats Jēzus atsaucas vairākkārt (sal., Mt 8:17, 11: 5, 15: 30, Lk 4:18, 7:22, u.c.), kā Viņa dievišķības apliecinājumu.¹² Kāpēc grāmata noliedz Jēzus spēju darīt pilnvērtīgus brīnumus, uz kuru, Pats Jēzus atsaucas? Turklāt, Jēzus pat saviem mācekļiem dod dziedināšanas spējas (Mt 10:8, u.c.), kāpēc tās tiek grāmatā liegtas Viņam Pašam?

Pietiekoši svarīga detaļa grāmatā ir saistīta ar pārlietu lielo ticības un lūgšanas kritiku, kad galminieks nākt lūgt Jēzu (44.–52. lpp.). Var piekrist, ka nereti ticīgie ar lūgšanām grib manipulēt ar Jēzu, un tomēr Jēzus kaut kā reaģē. Tik pārspīlēti kritisks skats uz cilvēku lūgšanām neņem vērā to, ka Dievs Pats ir iedrošinājis lūgt, turklāt, ir gadījumi, kad Jēzus uzsvērti negrib reaģēt uz ļaužu lūgšanām, kā tas bija siro-fenīkiešu sievas gadījumā (Mt 15:21–28), un tomēr Viņš uzklāusa lūgšanas. Un šādi gadījumi ir īpaši svarīgi, jo Jēzus Kristus Savas zemes dzīves laikā ne tikai nedziedināja visus pasaules slimos, bet pat ne tikai Palestīnā esošos, kaut ļoti daudzi Viņam bija pavisam tuvu. Proti, dziedināšana nav iemesls, kura dēļ Viņš nāca pasaulē, bet Viņš to darīja, jo Viņam konkrētu cilvēku kļuva žēl, Viņš vēlējās remdēt viņu sāpes, kā tas, piemēram, bija ar Naines jaunekļa dziedināšanu (Lk 7:11 – 17).

Ar trīs jautājumiem: par Dievu, cilvēku un Jēzu Kristu, izmantojot teoloģiska sprieduma – NTA un vispārējas grēksūdzes – palīdzību, noslēdzu pirmo apskata daļu. Piedod, ja kaut kur ir iezagusies profesionāla teologa *pieš-price*, kas varētu nebūt draudzes locekļa rīcībā, bet pamatu, ceru, var izsekot. Svarīgākajos jautājumos grāmata ir ne tikai nekonkrēta, bet daudzkārt pasaka kaut ko tādu, kas

12 Reinharda Slenska, Mērķis un nobeigums (R: LMF, 2021), 114. lpp.

liecina, ka tā ved pretēji bibliskajai atklāsmei. Pievērsoties grāmatas tematam – zīmēm un brīnumiem, tajā grāmata noraida Rakstu liecības pamatu – uzticamību. Man kā kristietim šāds apraksts rāda autora neticību Bībeles vienkāršākajam apgalvojumam, ka Dievam ne tikai ir spējas, bet arī labpatika darīt nepieciešamas zīmes un brīnumus, un tā ir pamatota problēma ar šo grāmatu vienkāršākās kristīgās izpratnes līmenim.

2.2. Teoloģiska līmeņa jautājumi

Šajā sadaļā ir nepieciešams grāmatai uzdot vairākus jautājumus jau no teoloģiski specifiskāka skatu punkta, sākot ar padziļinātāk jau iepriekš ieskicētajām niansēm, tad atlasītiem teoloģiski specifiskākiem aspektiem tekstam, un noslēgt ar kādiem svarīgiem papildus elementiem.

2.2.1. Padziļinātāks skats uz jau iepriekš apskatītajiem trim pamatjautājumiem

Tā kā iepriekš (2.1.) mēģināju turēties pie teoloģiskā sprieduma pamatprincipiem, tad te ir atlicis papildus ieskats, kas gan arī nebūs pārlietu specifisks, bet pietiekošs, lai ieskicētu arī dziļākas teoloģiskas problēmas.

Par Dievu

Pie jau minētā par neskaidrību ar to, par kādu D/ dievu grāmata runā, ārkārtīgi svarīgi ir precizēt, kas ir grāmatā nereti minētā ralitāte/Realitāte? Tā vien liekas, pret šo terminu autors bieži izturas ar uzsvētu pietāti (daļā gadījumu to rakstot ar lielo sākuma burtu). Šķiet, grāmatā ar šo terminu tiek runāts par divām nodalāmām realitātēm. Pirmā (piemēram, 18., 143., 178., 191., 194. lpp.) ir autora izraudzīts termins faktoloģiskai objektivitātei, kuras “no-pietnākais” līmenis (202. lpp.) ir nāve. Pret šādu lietojumu īsti neiebilstu, kaut gan rodas jautājums, kā šāds skatījums saderas ar apgalvojumu, ka dzīve notiek (14. lpp.) cilvēka

subjektīvajā pasaulē “caur noteiktu priekšstatu sistēmu”, pārdzīvojumiem, utt.?

Otrā ir Realitāte, par kuru rodas sajūta, ka tas ir kas īsti vārdā neatpazīstams, nenosaucams (168. lpp.) “visplašākajā šī vārda nozīmē”, kaut kas dievišķs. Šī realitāte grāmatā ir pieminēta pietiekami daudz (sk., 9., 37., 48., 146., 159., 168. lpp.) un ar to (37. lpp.) var (vajag?) izlīgt. Tā kā tās definīciju šeit neatradu, šo jēdzienu mēģinu saprast no Induļa Paiča ilggadīga skolotāja un darba biedra Jura Rubeņa, kura grāmatā “Viņa un viņš”¹³ Dievs ir Realitātes viens no veidiem.¹⁴ Tātad, kaut kas pāri bibliskās atklāsmes Dievam esošs. Ja Indulis Paičs šeit arī atsaucas uz šādu Realitāti, kā tas liekas, tad te nav runa par biblisku Dievu, te nav vietas Dievišķajam Personīgumam, un trīsvienība ir vien *plūsma*.¹⁵

Citiem vārdiem, teoloģiskā vērtējumā, grāmata runā par Dievu vēl vairāk prom no Bībeles.

Par cilvēku

Pēc jau ieskicētās grāmatas definētā cilvēka neatbilstības bibliskajam skatam (2.1.2.), te ieskatīšos no šīs pieejas izrietošajās grāmatas interpretācijās – vispirms divu no zīmēm aprakstā, un arī meklējumos šo neatbilstību kompensēt.

Kur grāmatas aprakstītais cilvēks vairs nerīkojas kā parasti cilvēks rīkotos?

Jāsāk ar to, ka arī es būtu priecīgs, ja cilvēki arvien uzlabotu savu uzvedību, attieksmi viens pret otru, un citādi progresētu. Tomēr Raksti šādu attīstības scenāriju grēcīgajā pasaulē neparedz. Protams, vēsturē redzam, ka atsevišķās vietās un laikos cilvēki spēj ārēji kļūt augsti

13 Jurijs Rubenis, Viņa un viņš. Mīlestība. Attiecības. Sekss. (R.: Zvaigzne ABC, 2016, 303 lpp).

14 Ibid., 41., 82. lpp.

15 Ibid., Nr. 13, 273. lpp.

civilizēti, tomēr ārpus šādiem izņēmumiem, grēks nepieļauj gadījuma rakstura, plašu un ilglaicīgu situācijas uzlabošanu. Tieši no šādas, reālistiskas pozīcijas izejot, jāatzīst, ka divi grāmatas sniegtie skaidrojumi – par kāzām Kānā un 5000 pabarošanu, ne tikai neatbilst Rakstu liecībai (jo tie patiesi notika, nevis izskatījās notikuši, kā grāmata uzstāj), bet pat nevarētu īsti notikt konkrētajā vietā un laikā. Iemesls, kāpēc grāmata šādu vispārcilvēcisko kontekstu pieļauj izriet no priekšpieņēmuma par cilvēku un sabiedrību bez grēka, kas jau tālāk rada kļūdainu interpretāciju.

Grāmata interpretē kāzas, kas vīna aptrūkuma dēļ bija lemtas apkaunojumam un izsmieklam, kā panākumu – “nenopietnu kāzu mielastu”, tāpēc ka (35., 36. lpp.) vedējtēvs izvēlas “tuvu cilvēku” – līgavaini – paglābt ar “rotaļu, cilvēcisku gājieni”. Vedējtēvs, redz, iesāka spēlēt teātri, ūdeni “labāka vīna” vietā uzsverot par izdevušos joku, un pārējie piespēlēja līdzī. “Rezultāts”, kuru grāmata definē par zīmi/brīnumu. Izklausās pasakaini, un tomēr, šādam skaidrojumam ir vairākas pamatīgas problēmas, no kurām galvenā – Jņ teksts ir skaidrs – ūdens tapa vīnā (2:9) un teatrāla interpretācija tikai aizved prom no šī vienkāršā fakta. Vēl vairāk, šāds teātris neatbilst Bībeles vēsturiskajam un kultūras kontekstam. Pat antīkie grieķi, kuru kultūrā teātris radās, lauku kāzās visticamāk nenovērtētu sabojātu pasākumu – svinību kulminācijā beidzies vīns, kur nu vēl galilieši!? Pieļauju, šādā spēlē varētu iesaistīties grāmatas domātā auditorija – 21. gs. visumā kultūrāli un ar tā saukto inteliģenci sirgstoši pilsētnieki, bet te ir runa par citu laikmetu un sociālkulturālo kontekstu, viņi nespēlēja teātri un teica lietas, kādas tās ir, jo viņiem bija svešs tolerantas sabiedrības izlikšanās gars. Ar tādu valību, šīs dienas autora pieņēmumu pielāgošana citam laikmetam, Bībeles tekstā var ielasīt jebko.

Par lielo mielastu. Pieļauju, ka socializācijas elements ar sēšanos pa grupiņām parādījās arī Jēzum patiesi pa-

vairojot maizi un zivis. Tomēr, tam visam nav nekādas nozīmes, ja katrs kā *kāmis no vaigiem*¹⁶ izvilkta savu maizi un pat padalījās. It īpaši tāpēc, ka evaņģēliji (turklāt, visi!) to apliecina kā Jēzus pabarošanas brīnumu/ zīmi un pat pūlis, kura reakciju autors min (82. lpp.) ar savu prasību pēc zīmes (6:30), liecina, ka iepriekš notikušajā ir kas materiāli brīnumains. Ja grāmatai būtu taisnība, un pie vainas būtu neraksturīga apstākļu sagādīšanās un *kāmjū evaņģēlija zīme*, tad ārkārtīgi īpatni un melīgi būtu, ka Pats Jēzus un arī Viņa mācekļi šo būtu pierakstījuši Jēzum. Jēzus ar to, patiesībā, Sevi padarītu par (8. lpp.) “psihiskas manipulācijas” darboni un JD būtu piekerta melos. Piedod, bet tāda pieeja ir zaimojoša attiecībā uz Jēzu kā Dievu, uz Jēzus pretenzijām uz patiesumu, cilvēkam piedēvējot Dieva darbu, nemaz nerunājot par to, ka tas ir zaimojoši pret uz patiesumu pretendējošo Bībeli.

Grāmatas pieņemtā cilvēka un tālākejošo secinājumu problemātika

Grāmatas vairīšanās no kristīgas izpratnes par grēku un nepamatoti pozitīvs (bezgrēcīgs) skats uz cilvēku rada nepieciešamību meklēt citus ceļus tradicionālo kristīgo prakšu vietā. Tad grēka atziņas un nožēlas vietā grāmata piedāvā transformēšanu, kam jānoved pie (15. lpp.) garīgas uztveres maiņas. Teoloģiski vērtējot, šī “transformēšanās”, gluži kā grāmatas simboliskās atmošanās, klasiskā kristīgā izpratnē atbilst atgriešanās no grēkiem un dzīves maiņai (metanoia), bet tā prasa *grēkatziņu* un *grēknožēlu* (sk. Mk 1:15 un paralēlvietas). Transformācijas ilustrācijas grāmatā ir zīmes, ar nenopietno kāzu mielastu, kurā (37. lpp.) cilvēki dzer ūdeni, bet izliekas, ka dzer vīnu, kad, (50.–52. lpp.) vērodami Jēzu, seko Viņa padomiem un dara Viņa darbus, vai kad (57. lpp.), “Jēzus mums ie-māca pieņemt realitāti.”

16 Par šo ļoti precīzo ilustrāciju esmu pateicīgs mācītājam Aleksandram Bitem.

Vēl viens grēka izlaišanas surogāts ir grāmatas radības nepabeigtības ideja. Tā, nodaļā par aklo cilvēku (127. lpp.) rakstīts, ka “atbilde uz ciešanām šajā pasaulē ir izpratne, ka tie darbi, ko Dievs dara, vēl nav pabeigti... radībā ir radusies plaša, radībā ir problēmas, radībā kaut kas nav pabeigts, mums tas ir jāpabeidz” ar Dieva virzīšanu (150. lpp.). Grāmatas piedāvātais risinājums grēka sekas – bēdas un ciešanas – apzīmēt kā nepilnības sev līdzī nes divas milzīgas problēmas. Pirmkārt, tas ir vēl viens solis prom no Rakstu vēstījuma, ka līdz grēkam viss radītais bija pabeigts un labs (1Moz 1 un 2), ar to noraidot Dieva kā laba un konsekventa Radītāja atklāsmi. Turklāt, pazūd fakts, ka radības problēmas rodas no grēka ienākšanas pasaulē caur pirmo cilvēku – Ādama un Ievas – nepaklausību Ēdenes dārzā un tai sekojošo Dieva taisno sodu (1Moz 3). Un tomēr tas vēl nav viss, jo šāds “nepilnības” risinājums pieraksta cilvēkiem Dieva doto caur pestīšanu (135. lpp.) – “mēs ejam pretī tai harmoniskajai pasaulei, kuru Dievs grib radīt”.

Kā ironisku noti, vēlos minēt grāmatas vārdus par eshatoloģiskā augšāmcelšanās saistību ar “nedarbiem” (174. lpp.), patiesībā – grēkiem. Tādi nebibliski apgalvojumi sāk parādīties, grāmatai atsakoties no bibliskas grēka izpratnes.

Par Jēzu Kristu

Lai arī grāmata šķiet esam par un ap Jēzu Kristu – kristietības pamatu, vairākas lietas liek uzdot papildus nopietnus jautājumus.

Grāmatas ievadā nodaļa pretstatīta “populāro Jēzu” “mācekļu Jēzum” (15. – 20. lpp.), kur, īsi formulējot, uz pirmā interpretācijām (17. lpp.) balstās “Baznīcas autoritāte”, “kas nepieļauj citas interpretācijas kā vienīgo dominējošo”, kamēr otrais (19. lpp.), grāmatas favorīts, ir

“saprotams, ikdienišķs, cilvēciskā gaismā”, kurš (19. lpp.) ir pieejams, pateicoties Jņ.

Autoram šis pretnostatījums ir tik svarīgs, ka šajā nodaļā (17. lpp.) viņš Jēzus populāro interpretāciju” cīņu raksturo kā cīņu ar “salmu vīru”. Savukārt no mana skatu punkta, pats dalījums “populārajā” un “mācekļu” ir mākslīgs, neatbilstošs galvenajam Jēzu aprakstošajam avotam – Bībelei – un kristīgās Baznīcas vēsturē nostiprinātajam Jēzus Kristus personas un darba apliecībai. Citiem vārdiem, tieši šāds dalījums ir cīņa ar “salmu vīru”, kam kaut kāda nosacīta relevance bija akadēmiskās teoloģijas aprindās, kuras nebija īsti draugos ar Bībeles patiesuma apliecību un Baznīcas mācību. Pēc būtības, sinoptisko evaņģēliju un Jņ Jēzus Kristus apraksts ir vienāds. Un, pretēji autora apgalvojumam par to, ka Jņ sniegtu Jēzus cilvēciskāku aprakstu, tieši Jņ apraksta Jēzu visteoloģiskāk, vismazāk atbilstošu “saprotamam, ikdienišķam, cilvēciskās gaismas” ietvertam, bet pievēršas Jēzum kā Logosam – nākušam no pirms laika un telpas (Jņ 1).

Apkopojot visus trīs padziļinātāk skatītos aspektus, tie grāmatā arvien tālāk ved no Bībeles vienkāršības un skaidrības.

2.2.2. Zīmes un brīnumi zem lupas

Pēc padziļinātāka skata uz trijiem jau ieskicētiem jautājumu lokiem ar iepriekšējo nodaļu, vēl prasās pakidāt vairākus saistītus aspektus – grāmatas darbību ar Bībeli, Jņ fragmentus izvēlēti un grāmatas argumentācijas radīto jautājumu par brīnumiem/zīmēm.

Grāmatas darbs ar Rakstiem

Tā kā visas Bībeles pētniecība, iekļaujot arī darbu pie JD un Jņ, ir ne tikai gadsimtu, bet pat gadu tūkstošu gara, tad atsauci uz sev vēlamu autoritāti atrast var būt pagrūti, bet tomēr iespējams pat ļoti dīvainiem, proti, ar Bībeles

pamatmācību maz vai nemaz nesaistītiem uzskatiem. Tāpēc svarīgākais ir saprast, vai konkrētais autors ar Bībeli strādā kā ar Dieva Atklāsmi – Vārdu, vai arī šis autors sevi noliek pāri Rakstiem.

Manā skatījumā, šī grāmata vadās no priekšpieņēmuma, ka Bībele nav Dieva Vārds, un darbojas ar Rakstiem savās (autora) interesēs. Un te vēlos savu uzskatu ilustrēt ar vienu aspektu, proti, jautājumu par Jņ attiecībām ar pārējiem – sinoptiskajiem evaņģēlijiem. Līdzās nedaudz augstāk jau ieskicētajai Jēzus Kristus apraksta problēmai, kur autors Jņ definē kā “cilvēciskāku” evaņģēliju, kur, patiesībā, ir otrādi, ir svarīgs arī četru evaņģēliju mijiedarbības apraksts.

Ikviens, kas uzmanīgāk izlasījis visus četrus evaņģēlijus, būs pamanījis Jņ un sinoptisko evaņģēliju atšķirību. Tāpēc šajā sakarā ir svarīgs jautājums par viņu mijiedarbība līmeni – vai runa ir par uzsvariem un akcentiem vai savstarpēju konkurenci un pat pretnostatījumu? Vairākās vietās, grāmata tos pretnostatīja par asu, vietā ievirzot savu viedokli. Piemēram, 5. (103., u.t.lpp.) grāmata sāk labi, pilnvērtīgākam tālākajam apskatam salīdzinot Jņ un Mt (14:13–21) un Mk (6:30–44) paralēlos tekstus. Problēma ir saistīta ar izsecināto iemeslu, kāpēc mācekļi aizdevās prom. Grāmata to raksturo kā “būtisku atšķirību”, kad sinoptiskajos tas ir Jēzus, kas sūta, kamēr Jņ to izlaiž, un šo neminēšanu kvalificē kā “izņemšanu”. Tātad, ar krietni uzlādētāku terminu, nekā “neminēšana” vai pat “izlaišana”. No tā izejot, autors pretnostata Jņ sinoptiskajiem evaņģēlijiem kā autentiskāku. Tieši gan nav teikts, ka sinoptiskie kļūdītos (un viņu sacītais būtu atmetams), bet, grāmatas apraksts par Jņ *izlaboto* Mt un Mk savu ielasījumu padara par secinājuma svarīgu sastāvdaļu (sal. 114 lpp.). Rezultātā, ar “vieglu rokas kustību” tiek atņemts sinoptisko evaņģēliju rakstītais, pat nepieļaujot, ka Jņ nav precīzi atkārtojis iepriekš sacīto, jo rakstīja pēdējais, un lieki

neaizkavējās pie jau divreiz (!) minētā. Tāda pieeja, manā skatījumā, jau uzskatāma par *eisegēzi* – ietulkošanu, it īpaši ņemot vērā šīs ielasīšanas tālāko nozīmi tekstā.

Grāmatā atlasīto Jņ fragmentu izvēle

Atlase, pamatota ar atsauci uz “zīmēm” (22.–24.lpp.), šķiet gana prognozējama. Tomēr, autora izvēle arī raisa jautājumus:

Kāpēc grāmatā par Jņ ir vesela (septītā) nodaļa bez darba ar Jņ tekstu, kaut arī Jņ runā par nodaļas tematu – augšāmcelšanos (20:1–29)? Šāda atkāpe raisa jautājumus, īpaši Jņ kā *atslēgas* (19., 20., 205. lpp.) dēļ.

Atsaucē uz “zīmēm” nav tik viennozīmīga, jo ne visas grāmatā iekļautās Jņ sauc par zīmēm (piemēram, tizlā vīra vai aklā dziedināšanu), un padiskutēt var, vai, piemēram, 6:30 ir par 5000 paēdināšanu, vai kādu vispārēju “zīmi”.

Kāpēc grāmata nerunā par vēl vismaz pusotru Jņ zīmi? Puszīmes vērtē skatos uz Jņ 18:10–11, kad Jēzus aizturēšanas brīdī Pēteris ar zobenu uzbruka augstā priesteru kalpam Malham. Dziedināšanu gan Jņ nemin, bet tā ir zināma (Lk 22:49–5). Savukārt, pilnvērtīga zīme ir brīnumainais ķēriens Jņ 21:1–11, kas ne vien sasaista Jņ ar sinoptiskajiem evaņģēlijiem (Lk 5:1–11), bet arī sasaista Jņ stāstījumā Jēzus Kristus darbību pirms un pēc krusta.

Jēzus Kristus ne tikai Pats veica zīmes/brīnumus, bet autorizēja arī Savus mācekļus (Mt 10:8, un paralēlvietās). Uzsvērti apšaubīta un pat noraidīta Jēzus darītā dabiskā komponente ar domino efektu iekļauj arī šo Viņa autorizāciju.

Kāpēc nekas nav atrunāts par Jēzus apustuļiem, kuri arī veica “zīmes” (Apd 5:12)? Te vairs nav Jņ, bet atsaucē uz zīmēm ir pietiekami svarīga. Turklāt, Apd divos gadījumos (9:36–42, 20:7–12) liecina par Pāvila veiktu mirušo

uzmodināšanu, faktu, ko grāmata aizrunā un ar to noraida.

Mazinot vai pat noraidot JD brīnumus, momentāni parādās problēma ar VD, uz kontinuitāti ar kuru Jēzus Kristus pretendē – kurā Ēlija pavairoja maizes (1Kēn 17:8–16) un Eliša atdzīvina mironi (2Kēn 4:8–37.).

Autora pretnostatīto Jņ un sinoptisko evaņģēliju sakarā ir vēl atšķirība – “līdzības”, kuru nav Jņ. Ja grāmata uzsver Jņ intelektuālāko pieeju, tad komentārs uz līdzību neesmi Jņ sniegtu lasītājam papildus kontekstu, it īpaši tāpēc, ka parasti par sinoptisko evaņģēliju līdzību paralēlēm uzskatītajiem “Es Esmu” vārdiem ir veltīta apakšnodaļa (24.–26. lpp.).

Šie jautājumi rodas, kad grāmatu uzlūko jau specifiskāk no eksegēzes sfēras, te pievienojot jau minēto, jautājumu: Kāpēc teoloģiskākais no evaņģēlijiem – Jņ, grāmatā tiek interpretēts kā “ļoti saprotams, ikdienišķs un cilvēcīgā gaismā” (19., 11. lpp. u.c.)?

Šeit ir vietā apkopot iepriekš vēl nesummētos grāmatas apliecinājumus brīnumu noraidījumam, ja kādam vēl rodas jautājumi. To autors dara vairākos lokos, kas atkārtoti un nostiprina grāmata nevēlmi, jā, pat noraidījumu iespējai, par Jņ (un sanāc citviet) biblisko brīnumu / zīmju fizisku, dabisku vai materiālu patiesumu:

Līdzās skaidri formulētajam par zīmju neiespējamībai, ievaddalā ir vesela nodaļa (13.–15. lpp.) Kas ir “garīgais līmenis”? Šis garīgais ir (15. lpp.) “uztveres maiņa ... reāls transformatīvs spēks .. prasmīgs “grūdiens” (pēdiņas oriģinālas) ... iedvesma”. Ar to ir pievienots vēl viens, netiešs arguments pret zīmju fizisku un patiesu iespējamību.

Apzināta reāluma noraidījums fiziskajam līmenim (sal., 161. lpp.).

Zīmju skaidrojošā daļā teksta masīvs tik cītīgi aizskaidro iespējamo tiešo nozīmi, ka šaubām ir maz vietas. Tas ir

darīts ar terminu nomaiņu un teksta pārpludināšana ar nevajadzīgu informācijas plūsmu, kurā pazūd iespējami tiešā skaidrojuma līnija.

Vēl viens solis mazināt zīmju patiesumu, ir ironisks iespējamo tiešo fizisko risinājumu apraksts. Piemēram, izsmejot iespēju Jēzus fiziski pavairotai maizei un zivīm (82. lpp.), autors ieslīgst detaļās par to, cik “svaigu” maizi un “iztīrītas” zivis Jēzum vajadzēja pavairot, jo “Jēzus taču droši vien neuzbūra (!) negaršīgu un sakaltušu”, vai par Jēzus staigāšanu pa ūdens virsu (108. lpp.) kur autors raksta: “ir visai sarežģīti iedomāties, ka Jēzus tā ļoti gludi pa tās (proti, jūras) virsmu pārvietojies”. Pat par Lācaru (200. lpp.) autors raksta, ka diez vai Lācars tā “piecēlās un turpina ikdienas gaitas ..., lai neizbēgami nomirtu vēlreiz.”

Protams, teoloģiski spriest var ne tikai ar ticīgām sirdīm, bet arī godprātīgi kritiski, jo ne jau katra pretenzija uz brīnumu/zīmi tik tiešām tāda ir, bet tas jau ir cits jautājums.

Specifiskāki jautājumi par grāmatas secinājumiem zīmju aprakstā

Atgriežoties pie grāmatā aprakstītajām zīmēm un brīnumiem, atbilstoši 0.3. Tie visi ir aprakstīti veidā, kas nepieļauj atrunas par dievjaušībām vai zinātnisku (pārsvarā – medicīnisku) lietu notikumam noteiktu apstākļu dēļ, bet visi tie ir notikumi, kuri nav cilvēkam iespējami, kas pārspēj cilvēcisko saprātu un pieredzi.

Šajā vietā būtu arī vairāki momenti, par konkrētiem terminiem un kontekstu, kas grāmatas apgalvojumus noraida, bet autors tos nav ņēmis vērā:

Grāmatā vairākkārt ir nozīmīgs termins γίνομαι/ ginomai (klūt, tapt, notikt, tikt padarītam). Tas 2:9 (γεγεννημένον, 3. pers., cieš.kārt. divd., latviski tulkots: *ūdeni, kas bija tapis par vīnu*) skaidri liecina, ka bija vīns, nevis vairs ūdens, un nevienam nekādā veidā nebija

jāizliekas. Šis pats darbības vārds 6:21 (ἐγένετο, dar.kārt. aor., latviski tulkots: *bija*) ir lietots, vienkārši konstatējot faktu. Nav mazsvarīgi, ka tieši šīs formas darbības vārdu ir piebirdināts Jņ sākums (1:3, 10, u.c.), liecinot par visa esošā reālu tapšanu radīšanas laikā. Tātad, Jņ šis vārds ir faktoloģisks. Svarīgi ir pieminēt, ka autors pat ir izcēlis ar šo darbības vārdu saistītu aspektu (144. lpp.) kā alegoriju, kamēr 3:39 γένωνται (subj.vid.kārt., latviski tulkotā: *taptu aklī*) runā par faktoloģisku problēmu gaidāmajai tiesai.

Pie tizlā vīra dziedināšanas, Jņ raksta, ka viņš (5:9) “kļuva vesels”, un, ja to kāds nav pamanījis 5. nodaļā, Jēzus to atkārtoti (7:23): “visu cilvēku esmu darījis veselu”.

Par Jēzu *krastā*. Kā tas nākas, ka Jēzus bez laivas (6:25) nokļuva (6:22) “otrā krastā”, ja mācekļi maldījās riņķī pa to pašu piekrasti?

Par 5000 pabarošanu. Ja atbilstoši grāmatai tiešām sanākušie kā kāmīši atrada iekšējos resursus un ēda pašu atnesto, kā pāri palika 12 grozi? Vai viņi bija tik pamatīgi taisījušies uz pikniku!? Ja tā, kāpēc vispār uztraukumi par sanākušo pabarošanu (6:5)? Visbeidzot, Jņ (6:10–11) raksta, ka Jēzus “izdalīja mācekļiem, bet mācekļi – tiem, kas bija apsēdušies”, nevis tikai pulciņam ap Viņu (91. lpp.), turklāt, kā maizi, tā zivi.

Par Lācaru, kuru grāmata atstāj kapā. Ja viņš ir klāt pie draugiem atmiņās, kāpēc viss *cirks* pie kapa, kāpēc Jēzus lūgšana? Un, galvenais, kāpēc sinedrijs vēlas Lācaru tomēr nogalināt (12:10)?

Jāpiezīmē, sarunā par aklā dziedināšanu, arī farizeji apšaubā (9:18), ka aklais ir bijis akls un tapis redzīgs. Tāpēc sauc viņa vecākus, kuri liecina (9:19, u.t.), ka viņu dēls tik tiešām ir bijis akls, nevis, piemēram, vājredzīgs. Citiem vārdiem, vai jau paša Jaunās Derības stāstījuma ietvaros grāmatas paceltie jautājumi nav pietiekoši skaidri risināti?

2.2.3. Svarīgi papildjautājumi

Līdzās iepriekšējās nodaļās skatītajiem tiešākiem uzskates jautājumiem un jautājumiem par zīmēm/brīnumiem, vēl ir kādas blaknes, kuras gribētos pieminēt. Pirmais, protams, ir jautājums par matēriju un garu, dalījumu, kas šinī grāmatā ieņem diezgan būtisku vietu. Tomēr, no tā tālu neatpaliek arī jautājums par radītā pabeigtību, kas laiku pa laikam parādās argumentācijā.

Garīguma svars. Kā pretmets garīgumam, ko grāmata proponē, ir realitātes atziņa, ka (179. lpp.) “mēs esam izteikti materiālisti, un diemžēl tas izpaužas arī mūsu teoloģijā.” Un te ir kāda problēma, ja vienlaikus tā mudina kristietību būt praktisku (8. lpp.). Šī sadalīšana, gluži kā pie jautājuma par cilvēku, rada problēmas, ja skatās no bibliskā pamata.

Vispārēji teoloģisks jautājums

Lai arī visumā grāmata necenšas pretendēt uz kādu kristietības tradicionālo piesaisti, ir vairākas vietas, kur kaut ko tādu var nomanīt, un to te vēlos komentēt. Tas ir arī nepieciešams, jo grāmata ir sarakstīta par biblisku tematu, tā lieto daudz kristīgā vidē un stāstos labi atpazīstamu terminu un jēdzienu

Ir atsauce uz Baznīcu kopumā, kad kristietību grāmata raksturo, (146. lpp.) ar vārdiem “stāsts par to, kā mainās cilvēka dzīve, ja mainās viņa priekšstats un attieksme pret dzīves ierobežotību.” Šāds apraksts nav klasiski kristīgs un biblisks, bet vairāk iederas mūsdienu kristietības virzienos, kas vēlas pieskaņot kristietību šī laika tendencēm, skaidrojot tikai garīgi, vai pilnībā noraidot.

Grāmatā ir arī atrodami specifiskāki konfesionali elementi, kad tā cenšas sevi identificēt ar vārdiem (168. lpp.) “mums, luterāņiem”. Tomēr grāmatas uzstādījumos un tekstā nav daudz, kas atbilstu klasiski luteriskam skatījumam. Nepalīdz pat atsauce uz “mūsu ticības

apliecībām” (173. lpp., tiesa gan, bez jebkāda konkrētizējuma¹⁷), kas konfesionālajam luterismam ir gana mīla, jo trūkst luteriskas satura, kā vēsturiski (proti, saiknē ar Mārtiņu Luteru), kā arī konfesionāli. Vēl mazāk ar luterismu var saistīt (164. lpp.) uz “luteriskajā teoloģijā” mīlā jēdziena taisnošana skaidrojumu “kad es no sirds piekrītu Jēzum”.

Tuvākais, kas grāmatas ietvaros varētu kalpot kā konkrētizējums ir atsauce uz Jurgena Moltmana (*Moltmann*, 1926.–2024.) cerības teoloģiju (147. lpp.), kura izmantota ilustrācijai “ar ko kristīgā teoloģija atšķiras no ļoti daudzām mūsdienu pasaulē pieejamām filozofijām, reliģijām un uzskatiem”. Šeit noderēs šāds teoloģisks spriedums: “tas atgādina reliģisko sociālismu ... tur cerība mudināja no paaudzes uz paaudzi atvairīt grēka sekas ar kristiešu sociālās aktivitātes palīdzību un tādā veidā transformēt sabiedrību ... galu galā pat pilnīgi pazūd nākotnē gaidāmais notikums (pestīšana – V. L.) un Dieva darbs .. pamatā Kristus darbs šeit pārvēršas kristiešu darbībā¹⁸ kā rīcības un motivācijas modeli.”¹⁹

2.3. Izšķiroši svarīgi, kas pazudis – tiesa un augšāmcelšanās

Kad visu sacīto kaut kā jāapkopo, tad, liekas, lielākās teoloģiskās problēmas grāmatā ir tieši praktiskās, jo tā nebalstās uz biblisko mācību par augšāmcelšanos, Pastaro tiesu un svētīgu stāšanos Dieva tiesas priekšā (*coram Deo*).

Autors min tiesu, gan ne precizējot, ka tieši – Pastaro tiesu, bet konteksts, liekas ir pietiekami skaidrs; bet tā

17 Nedaudz tālāk (176. lpp.) grāmata min Apustuļu un Nīkajas ticības apliecības, bet kāda tām ir saikne ar “mūsu” nav norādīts. Līdzīga ir arī atsauce (179. lpp.) uz “mūsu teoloģiju”, bez konkrētizējuma.

18 Sal., 127. lpp.: “Kristīga atbilde uz ciešanu problēmu ir mīlestības darbi”.

19 Reinhardts Slenska, Mērķis un nobeigums (R: LMF, 2021), 78., sal., 83. lpp.

grāmatā ir subjektīva “sašķirošana” (171. lpp.), kurā cilvēki bez spējas (vēlmes!) atzīt savu nepilnību un grēku “nav vainīgi” (144. lpp.).

Vēl viens liels jautājums ir autora uzstādījums, ka visu zīmju starpā tieši 5000 paēdināšana ir galvenā jeb centrālā (94., 96. lpp.). Tāds uzstādījums ne tikai iet pret diezgan vienkāršu cilvēcisku loģiku, ar kuru cilvēku paēdināšana, un šeit pat nav vairs no svara, kā pārdabisks brīnums, vai nē, tiek likts pirms nāves pārvarēšanas, bet tas iet arī pret Rakstu uzstādījumu. Un tas, liekas, tomēr ir galvenais visā šajā sarunā, ka grāmata neaplicina (tātad, neapstiprina, kaut arī nenoraida!) augšāmcelšanos. Ja Jēzus Kristus nav augšāmcelies, tad kristietībai nav nozīmes kuru ļoti labi summē apustulis Pāvils (sk. Rm 8:9 – 11, 1Kor 15:14): “Un, ja Kristus nav augšāmcelies, tad veltīga ir mūsu sludināšana un arī veltīga jūsu ticība.”

Šo daļu noslēdzot, domāju, neesmu vienīgais, kuru reizēm mulsina Jēzus īstenotās zīmes un brīnumi JD evaņģēlijos, jo tie neskar ne tikai mani vai man pazīstamus cilvēkus, bet pat ne manu tautu vai notiek manā dzīves teritorijā, un tomēr, ja JD ir Jēzus zīmes un brīnumi, es ticu, ka tam ir iemesls. Un, beigu galā, galvenā Jēzus zīme un brīnums ir Viņa ciešanas, krusta nāve un augšāmcelšanās par mani, grēcinieku, tāpēc man neliekas pamatoti grāmatas vārdu kalni, kas mēģina mani un jebkuru citu lasītāju pārliecināt, ka Jēzus Kristus darītie brīnumi un zīmes ir tikai vārdu spēle, lai panāktu kādu “rezultātu”. Un šeit viss autora argumenta konstrukts nonāk tādā kā problēmā, jo ar šādu rīcību, Jēzus Kristus tiek parādīts kā (8. lpp.) “psihisku manipulāciju” veicējs. Jo nekas no sacītā nav īsts, viss ir apstākļu sakritība un iesaistīto cilvēku (pirmkārt, Jēzus!) veikla manipulācija...

Secinājumi / kopsavilkums

Jēzus Kristus brīnumi/zīmes JD var radīt mulsumu, bet te ārkārtīgi svarīgi ir paturēt “pareizo attieksmi” pret tiem, gluži, kā, vērojot katru mākslas darbu, ir pareizā distance, ārpus kuras mākslas darbs kļūst nenovērtējams, vai nu nesaredzams tāluma dēļ, vai arī kopainas vietā reducējas uz atsevišķiem štrihiem un otas vilcieniem. Un tieši tā ir mana galvenā kritika grāmatai – Rakstiem var un vajag uzdot jautājumus, bet aiz muguras atstājot ticības pamatus, rezultāts nebūs atbilstošs Rakstu nolūkam un mērķim.

Patiesībā, grāmata, netieši mudinot sekot Jēzus – skolotāja vai pat kouča paraugam un pašu Pestītāju padarot par veiklu zelli, kurš bez “populārā Jēzus” spējas darīt patiesus brīnumu, kļūst par prasmīgu apstākļu izmantotāju, jā, manipulatoru. Vai tas ir ceļš, pa kuru grāmata aicina iet katram lasītājam, lai arī viņš kļūtu spējīgs darīt brīnumus (8. un 9.lpp.)?

Jā, grāmata ved prom no kristīgās vēsts – palāvības uz Dieva Vārdu. Varbūt tā noder kā kāda intelekta rotaļa, kā speciālistu spēļu kastīte, bet baznīcēnu, ja vien viņš stingri neturas pie skaidrības par kristīgo mācību, tā var maldināt.

Kopsavelkot, grāmatas vēstījums nav kristīgs, jo tā maldina cilvēkus, kuri kāda iemesla dēļ domā, ka ar šādu darbu var kā labāk iepazīt Bībelē sacīto – īpaši, par augšāmcelšanos,... Un tam nepalīdz skaisti un gudri vārdi par to, ka (114. lpp.) “Bībele ir Dieva Vārds, ... Kristus ir tik ļoti svarīgs”

Tik daudz, mīlo Gotlīb, mēģinot godīgi šķetināt Tevis uzdoto. Protams, varēju tuvāk pievērsties tik vien kā daļai detaļu. Citas, ar Dieva palīgu, ceru aprunāt, kad tiksimes.

Sveicieni kā parasti Tev un Tavai saimei!